

بررسی عوامل موثر بر احساس امنیت با تاکید بر نقش پلیس

فرهاد باباخانی^۱

۸۸/۱۰/۲۶

تاریخ دریافت:

۸۸/۱۲/۲۵

تاریخ پذیرش:

چکیده

علی رغم تاریخچه بسیاراندک مطالعات مربوط به حوزه امنیت، خود امنیت به عنوان یک مسئله اجتماعی قدمتی به اندازه تاریخ بشریت دارد. با توجه به این موضوع و نیز نقش اساسی پلیس به عنوان تامین کننده امنیت افراد، تحقیق حاضر تلاشی است در جهت کشف عوامل جامعه شناختی موثر بر احساس امنیت با تاکید بر نقش پلیس. به لحاظ روش شناسی این تحقیق پیمایشی است در سطح خرد با نمونه ای به حجم ۳۱۹ نفر (افراد عادی بالای ۱۶ سال) از ساکنان ۲۴ محله تهران.

نظریه های مورد استفاده در چارچوب نظری شامل نظریه دولت های حداکثری و حداقلی باری بوزان، تئوری احساس امنیت، بروس اشناپر، آنتونی گیدنز و الریش بک می باشد. یافته های توصیفی حکایت از میزان پایین امنیت در هر دو بعد جانی (۲۸/۹۴) و مالی (۴۵/۳۹) دارد. مطابق نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیره دو عامل احساس آنومی و سرمایه اجتماعی تاثیر گذارترین عوامل بر احساس امنیت می باشد. در این بین نگرش به پلیس هر چند به صورت مستقیم تاثیر چندانی بر میزان احساس امنیت شهروندان تهرانی نداشته است. لیکن این متغیر به صورت غیرمستقیم از طریق همبستگی با احساس آنومی می تواند نقشی بسیار موثر در ارتقای امنیت شهروندان ایفا نماید.

واژه های کلیدی:

احساس امنیت، امنیت جانی، نگرش به پلیس، رگرسیون چندمتغیره

مقدمه

گرچه مطالعات و تحقیقات مربوط به امنیت از عمر چندان زیادی برخوردار نیست و معمولاً قدمت آن را در چارچوب یک حوزه علمی، حداکثر به سالهای پس از پایان جنگ جهانی دوم باز می‌گردانند، اما باید اعتراف کرد که مسئله امنیت همواره یکی از مشغله‌ها و دغدغه‌های اصلی جوامع بشری و نظامهای سیاسی بوده است (Gary and Murry, ۲۰۰۱: ۳۱).

فقدان امنیت در هر یک از ابعاد آن، چه در سطح فردی و چه در سطح یک کشور مسائل عمده‌ای را پدید خواهد آورد. نبود امنیت جانی و مالی، ضمن رقم زدن دنیایی مشوش و اضطراب‌زا برای فرد، با دامن زدن به انواع بیماریهای جسمی و روانی، انگیزه هر گونه فعالیت را از فرد سلب نموده و در نهایت چهارستون زندگی وی را فلج خواهد کرد (لبافی، ۱۳۸۳: ۳). نظر به اهمیت این مسئله، پژوهش حاضر با نگاهی جامعه‌شناختی سعی در جستجوی علل و مکانیزمهایی دارد که میزان احساس امنیت را تبیین کرده و به شرح و تفسیر نتایج آن بپردازد.

بیان مسئله

اغلب کتابهای معتبر تاریخی مستقیماً یا تلویحاً به ناامنی‌های موجود در تاریخ ایران اشاره کرده‌اند. آبراهامیان با اشاره به تنوع قومی مذهبی، اختلافات شدید مذهبی (که اغلب منجر به زد و خورد‌های گروهی می‌شد)، قحطی‌های متوالی و شورشهای پی‌در پی، در نهایت حاکمیت دولت استبدادی را دلیل عمده ناامنی در ایران می‌داند (آبراهامیان، ۱۳۶۶).

جان فوران نیز ضمن تأیید ادعای آبراهامیان، با اشاره به فقر، ناعدالتی، تورم روزافزون و قحطی‌های متعدد موج ناامنی را در ایران به تصویر می‌کشد (فوران، ۱۳۷۸).

اما این ناامنی مختص دوران گذشته نیست. در دوران معاصر نیز، هم شاخص‌های جهانی و هم تحقیقات داخلی به وضوح بر ناامنی و احساس ناامنی در کشور صحنه می‌گذارند. در گزارش شاخص کیفیت زندگی سال ۲۰۰۸ نمره امنیت در ایران ۲۰ (از ۱۰۰) گزارش شده است. این درحالی است که حتی کشورهایی نظیر سومالی، یمن، الجزایر، اتیوپی همگی از سطح امنیتی بالاتر از ایران برخوردارند (www.internationalliving.com).

در تحقیقات داخلی نیز همین واقعیت با وضوح بیشتری نشان داده شده است. جدول زیر نتایج دو مورد از جدیدترین تحقیقات (مربوط به سال ۱۳۸۷) را در این زمینه نشان می دهد.

جدول ۱: میزان احساس امنیت در شهر تهران در ابعاد چهارگانه^۱ (بر حسب شاخص ۱۰۰-۰)

	امنیت جانی	امنیت مالی	امنیت فکری	امنیت جمعی
تحقیق موسوی	۲۷/۲۶	۲۶/۲۲	۲۴/۴۴	۳۴/۲
تحقیق بهرامی	۳۹/۷۳	۳۰/۵۷	۳۵/۶۴	۳۳/۷۳

یک نگاه بسیار گذرا به جدول فوق کافی است تا خواننده به وضعیت بسیار تأسف بار احساس امنیت (در هر چهار بعد آن) در کشور پی ببرد.

تعریف امنیت

همانند بسیاری از مفاهیم دیگر در حوزه علوم اجتماعی، امنیت نیز تعریف واحدی ندارد. از نظر لارنس مارتین^۲ امنیت عبارت از تضمین رفاه آتی است (پیلتن، ۱۳۸۳). آرنولد ولفرز^۳ آنرا فقدان تهدید نسبت به ارزش های مکسوب دانسته (افروغ، ۱۳۷۹) و در نهایت جان ئی. مورز^۴ امنیت را رهایی نسبی از تهدیدات زیان بخش می داند. با توجه به این تعاریف تحقیق حاضر با مبنای قرار دادن کانونهای مشترک و مورد قبول این سه تعریف، امنیت را فراغت از تهدید دانسته و بر اساس آن عمل می کند.

چارچوب نظری

متفکران و اندیشمندان مختلف در طول تاریخ فلسفه، فلسفه سیاسی و سپس روان شناسی اجتماعی و جامعه شناسی در جوامع انسانی بر اساس رهیافت ها و رویکردهای مختلفی به بررسی مقوله امنیت، خاستگاه و طرق دستیابی و حفظ آن پرداخته اند. در این بخش، توضیح این رویکردها را از انتزاعی ترین آنها آغاز نموده و با انضمامی ترین و مرتبط ترین آنها - که در واقع چارچوب تئوریک تحقیق حاضر را تشکیل می دهد - خاتمه می دهیم.

۱- موسوی، ۱۳۸۷: ۱۳۱ و بهرامی، ۱۳۸۷: ۱۰۴

2- Laurence Martin

3- Arnold Wolfers

4- John E.Morz

اما قبل از شرح تئوری‌ها ذکر یک نکته ضروری به نظر می‌رسد و آن اینکه بنا بر اقتضای تحقیق که تأکیدی اساسی بر نقش پلیس به عنوان تأمین‌کننده امنیت دارد، در این بخش نیز تمرکز خود را بیشتر بر تئوری‌هایی خواهیم نهاد که بیشتر در مورد رابطه این دو متغیر نظریه پردازی کرده‌اند.

نیکلاس لوهمان^۱

لوهمان، جامعه‌شناس معاصر آلمانی، تئوری امنیت خود را با تأکید بر طبقه بندی جهان فردی به حوزه آشنا و حوزه ناآشنا، ارائه می‌دهد. دنیای آشنا حیطه هنجارها و عاداتی است که برای حفظ انسجام و تعین سیستم اجتماعی کافی به نظر می‌رسد (Heikki, ۲۰۰۵: ۲-۵). ولیکن در جهان مدرن که لوهمان بیشتر حوزه‌های آنرا در ذیل دنیای ناآشنا طبقه بندی می‌کند این هنجارها دیگر هیچ کارکردی نخواهند داشت همین امر نیز سبب ساز احساس ناامنی فرد در این حوزه می‌باشد. از دید لوهمان تا زمانی فرد در حوزه آشنا زندگی می‌کند احساس ناامنی نمی‌کند (اما ادعا به این معنی نیست که در این حوزه ناامنی نیز وجود ندارد). احساس ناامنی زمانی به وجود می‌آید که فرد پا به دنیای ناآشنا پا می‌گذارد. وی تنها راه حل ایجاد احساس امنیت در حوزه ناآشنا را اعتماد به سیستم‌های انتزاعی می‌داند (Jalava, ۲۰۰۳: ۳-۴).

الریش بک^۲

بک به عنوان اندیشمند تغییرات اجتماعی، بیشتر به مخاطرات و ناامنی‌هایی توجه دارد که جهان مدرن برای انسان به بار آورده است (Freks, ۲۰۰۴: ۲). وی با اتخاذ اندیشه‌ای بسیار منفی نسبت به دنیای مدرن، نهادهای علمی را به عنوان عاملان اصلی ناامنی در دوران معاصر معرفی کرده و ضمن انتقاد از آنها، خواستار راه حلی عاجل برای این مسایل است. بک در سراسر آثارش چنان سخن می‌گوید که گویی جهان در حال نابودی است و انسان ساکن در این جهان هیچ ملجأ امنی ندارد (Sylvester and Morss, ۲۰۰۲: ۵۱۳).

او این بدبینی را تاجایی ادامه می‌دهد که ضمن اشاره به حجم گسترده ناامنی‌ها (نظیر بحرانهای زیست محیطی، عوارض ناشی از بمبهای شیمیایی، بیماریهای ناشی از افزودنیهای

1- Niklas Luhmann

2- Ulrich Beck

غذایی و ...) در دنیای معاصر امنیت را اساسی ترین ارزش جامعه مدرن دانسته و مدعی است در جامعه فراستنی، امنیت به عنوان ارزشی در دنیای مدرن، تقریباً جای اصلی ترین ارزشهای قدیمی را گرفته است (Denny, ۲۰۰۵:۲۹).

آنتونی گیدنز^۱

گیدنز نیز نظیر بک تأکیدی بسیار بر نامنی ها و مخاطرات برخاسته از دنیای نوین دارد. مخاطرات فراوانی از جمله مخاطرات بوم شناختی، مخاطرات ناشی از سلاحهای کشتار جمعی و هسته ای، فروپاشی تمام عیار نظامهای اقتصادی، ظهور ابردولتهای خود کامه و مطلق گرا و ... همگی از جمله این نامنی ها به شمار می آیند (گیدنز، ۱۳۷۷: ۱۳۲-۱۳۱). اما علی رغم این شباهت کلی، تفاوت اساسی گیدنز با بک در این نکته است که وی هرگز دیدی تک بعدی نسبت به مسائل نداشته و در ازای تأکید بر این نامنی ها از مزایای دنیای مدرن (نظیر افزایش امید به زندگی، سرعت حمل و نقل، بالا رفتن سطح رفاه حتی در بین توده ها و ...) نیز سخن گفته است. او این نامنی ناشی از دانش را بیشتر محصول نقص ذاتی آن می داند و با استناد به این گفته پوپر که علم هرگز نمی تواند به حقیقت مطلق دست یابد، بلکه فقط می تواند به واقعیت و حقیقت نزدیک شود، ادعا می کند که دانش چون قطعی نیست و از زمانی به زمان دیگر تغییر می کند، خود تهدیدی بر علیه رفاه و امنیت افراد محسوب می شود (Giddens, ۱۹۹۹, ۱-۵).

باری بوزان^۲

بوزان نظریه خود، حول امنیت را با توسل به دو مفهوم الگوی دولت حداقلی و حداکثری توضیح می دهد. بیشترین تأکید وی بر نوع دوم است که وی آنرا دارای دو خصیصه عمده می داند.

۱- وجود بینظمی داخلی گسترده داخلی: مانند اوضاع روسیه در سال ۱۹۰۵، مجارستان در سال ۱۹۵۶، نیکاراگوئه در اواخر دهه ۱۹۷۰.

۲- وجود دستگاه امنیتی داخلی بزرگتر از حد: دولت حداقلی نباید نیازمند نیروی عظیم

1- Antony Giddens

2- Barry Buzan

پلیسی باشد و وجود چنین پلیسی در سطح وسیع، گویای فاصله بین دولت حداکثری و مردم است (بوزان، ۱۳۷۸: ۵۸)

به اعتقاد بوزان در الگوی دولت حداکثری، امنیت داخلی حالت طبیعی و مورد انتظار همگان پیدا می کند که در آن هماهنگی میان منافع دولت و فرد ضرورت نمی یابد. همین امر می تواند زمینه ناامنی فردی را که اغلب پیامد مستقیم رویکردهای بیش از حد پلیسی و تدابیر امنیتی است، فراهم آورد (همان، ۱۰).

بروس اشنایر^۱

اشنایر تئوری امنیت خود را اغلب با تأکید بر نقش پلیس ارائه می کند. او نیز نظیر بوزان نقشی دوگانه برای پلیس قایل است:

- عامل امنیت
- منبع ناامنی

نقش اول که در واقع نقش آشکار پلیس در بسیاری از کشورها به شمار می رود، چندان مورد توجه اشنایر نیست. در واقع وی با اشاره به این دوگانگی نقشی پلیس را همیشه نه در نقش تامین کننده امنیت، بلکه در بسیاری از کشورها آنرا بازوی اجرایی دولت فاسد می داند. البته این ناامنی ناشی از پلیس وجه دیگری نیز می تواند به خود بگیرد. و آن شیوع فساد مالی گسترده در داخل این ارگان است که در این صورت پلیس خود به جای مبارزه با بزهکاران، خود به حمایت از آنان بر می خیزد. اشنایر این وضعیت را اغلب ناشی از عدم کفایت منابع مادی در دسترس پلیس می داند. کشورهایی نظیر روسیه و آمریکای جنوبی بهترین مثال برای اینگونه پلیس می باشد. در اینگونه کشورها بالتبع مردم باید یاد بگیرند که نه تنها از پلیس انتظار تامین کننده امنیت را نداشته باشند بلکه باید در مقابل پلیس از خود دفاع کنند (Schneier, ۲۰۰۳: ۲۹-۶۷).

فرضیه های تحقیق

۱- هر چه قدر میزان سرمایه اجتماعی افراد بالاتر باشد، به همان اندازه افراد از احساس

امنیت بیشتری برخوردار خواهند بود.

۲- با افزایش احساس آنومی در افراد، احساس امنیت در آنها کاهش خواهد یافت.

۳- هرچقدر که سابقه قربانی شدن افراد در گذشته بیشتر باشد، به همان اندازه در آینده بیشتر احساس ناامنی خواهند کرد.

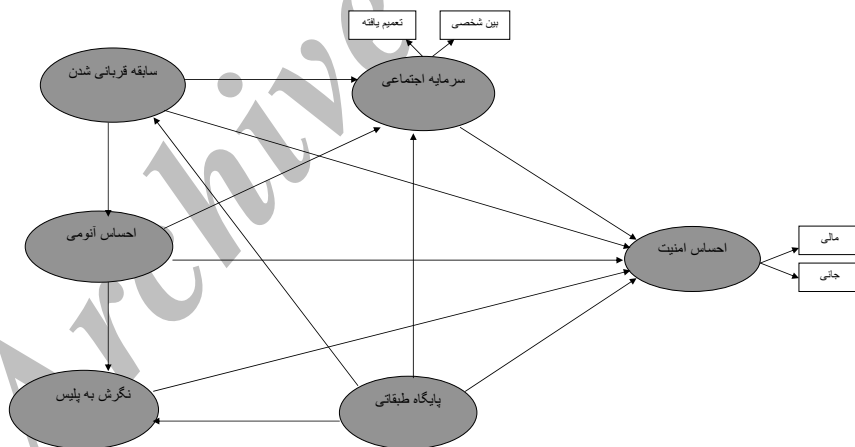
۴- هرچقدر افراد از پایگاه اقتصادی-اجتماعی بالاتری برخوردار باشند، به همان اندازه احساس امنیت در آنها بالاتر خواهد بود.

۵- هر اندازه که افراد به کارایی پلیس در ایجاد امنیت اعتقاد داشته باشند، به همان اندازه از احساس امنیت بیشتری برخوردار خواهند بود.

۶- با افزایش سرمایه اجتماعی از احساس آنومی در افراد کاسته می شود و بدین طریق افراد احساس امنیت بیشتری تجربه خواهند کرد.

۷- با افزایش سابقه قربانی شدن در افراد بر میزان احساس آنومی در آنها افزوده می شود و بدین طریق آنان از احساس امنیت کمتری برخوردار خواهند بود.

مدل علمی تحقیق

روش تحقیق

همانگونه که از جدول زیر نیز بر می آید تحقیق حاضر پیمایشی است در سطح خرد که واحد تحلیل آن را افراد بالای ۱۶ سال عادی ساکن در ۲۴ محله تهران تشکیل می دهد.

جدول ۲: ملزومات روش شناختی تحقیق

سطح تحلیل	واحد تحلیل	روش مطالعه	ابزار سنجش	جامعه آماری	حجم نمونه
فرد	فرد	پیمایش مقطعی	پرسشنامه	افراد عادی بالای ۱۶ سال	۲۵۰-۳۱

اندازه گیری متغیرهای مستقل و وابسته

متغیر وابسته: احساس امنیت به عنوان متغیر وابسته نهایی در تحقیق حاضر در دو بعد مالی و جانی مورد سنجش قرار گرفت.

متغیرهای مستقل: برای سنجش متغیرهای مستقل ابتدا آنها معرف سازی شدند و سپس در قالب سؤالات و گویه ها به گونه های متفاوتی از جمله سوالات اسمی، رتبه ای و حتی فاصله ای طراحی و در اختیار پاسخگویان قرار داده شد. به عنوان نمونه، معرفیایی که برای سنجش سرمایه اجتماعی در نظر گرفته شدند، عبارت بودند از مشارکت اجتماعی، اعتماد اجتماعی در دو بعد بین شخصی و تعمیم یافته و روابط همسایگی.

اعتبار^۱ و روایی^۲ تحقیق

اعتبار: برای سنجش اعتبار تحقیق از روش تحلیل عاملی کمک گرفته شد. این روش، اعتبار دو بعد دیگر امنیت (امنیت فکری و جمعی) را تأیید نکرد. از این رو در تحلیلهای نهایی این دو بعد کنار گذاشته شد.

روایی: ضریب آلفای کرونباخ نیز به عنوان آزمون اصلی بررسی روایی شاخص ها در تحقیق حاضر به کار بسته شد. جدول زیر نتایج مربوط به آزمون روایی مقیاس ها را نشان می دهد.

جدول ۳: ضریب روایی شاخص ها و متغیرهای مورد استفاده در تحقیق

شاخص	تعداد گویه	ضریب روایی	شاخص	تعداد گویه	ضریب روایی
امنیت جانی	۴	۰/۸۳	سابقه قربانی شدن	۷	۰/۷۹
امنیت مالی	۲	۰/۶۷	احساس آثومی	۷	۰/۷۳۸
روابط با همسایگان	۴	۰/۷۸۸	اعتماد اجتماعی	۱۱	۰/۷۵۴
مشارکت اجتماعی	۷	۰/۶۴۵	نگرش به پلیس	۳	۰/۷۹۹

- 1- validity
- 2- reliability

نتایج تحقیق

آمارهای توصیفی^۱

در کل از ۳۱۹ پاسخگوی تحقیق ۱۵۹ نفر (۵۰ درصد) مرد، ۱۵۰ نفر (۴۷ درصد) زن بوده اند. ضمن اینکه ۱۰ نفر (۳ درصد) از پاسخگویان نیز به این سوال پاسخ نداده بودند. به لحاظ وضعیت تأهل نیز تحقیق شامل ۱۱۹ مجرد (۳۷/۷ درصد) و ۱۶۹ متأهل (۵۳/۵ درصد) بوده است. ضمن اینکه این سوال نیز شامل ۲۸ (۸/۸ درصد) داده مفقوده می باشد. سایر آمارها که عمدتاً شامل متغیرهای داخل مدل تحقیق می باشد در جدول زیر به نحوی خلاصه آورده شده است.

جدول ۴: نتایج آمارهای توصیفی تحقیق

متغیر	میانگین	تعداد	انحراف معیار
امنیت مالی	۴۵/۳۹	۳۰۴	۳۰/۱۶
امنیت جانی	۲۸/۹۴	۲۸۸	۲۵/۱۲
روابط با همسایگان	۳۶/۷۱	۳۱۷	۲۶/۱۲
مشارکت اجتماعی	۱۲/۶۵	۳۰۸	۱۴/۰۳
سابقه قربانی شدن	۱۳/۸۳	۲۹۵	۱۵/۱۷
احساس آنومی	۵۷/۹۴	۳۰۳	۱۷/۸۷
اعتماد اجتماعی	۴۰/۲۹	۲۹۰	۲۵/۸
نگرش به پلیس	۴۳/۱۳	۳۰۶	۲۸/۷
پایگاه اجتماعی - اقتصادی	۳۵/۹	۱۵۷	۱۳/۷۱

همانگونه که جدول فوق نیز نشان می دهد، پاسخگویان مخصوصاً به لحاظ امنیت مالی در شرایط به نسبتاً نامساعدی به سر می برند. این در شرایطی است که سابقه قربانی شدن، در بین پاسخگویان بسیار اندک است. علاوه بر این مشارکت اجتماعی نیز در بین پاسخگویان بسیار نامناسب می باشد.

۱- در این بخش ذکر یک نکته ضروری است و آن اینکه با توجه با نرمال بودن توزیع تک تک متغیرهای ارائه شده در جدول، از ذکر میانه صرف نظر شده است.

آمارهای دو متغیری

جدول ۵: ضرایب همبستگی مرتبه صفر دو به دوی متغیرهای تحقیق

شاخص‌ها	احساس امنیت	پایگاه اجتماعی- اقتصادی	سرمایه اجتماعی	نگرش به پلیس	احساس آنومی	سابقه قربانی شدن
احساس امنیت	ضریب پیرسن	۱				
	سطح معنی داری	۰				
	تعداد	۳۰۰				
پایگاه اجتماعی- اقتصادی	ضریب پیرسن	۰/۱۳۷	۱			
	سطح معنی داری	۰/۰۶	۰			
	تعداد	۱۶۰	۱۶۲			
سرمایه اجتماعی	ضریب پیرسن	۰/۴۰۸**	۰/۱۰۲	۱		
	سطح معنی داری	۰/۰۰	۰/۲۱۰	۰		
	تعداد	۲۸۶	۱۵۲	۲۹۰		
نگرش به پلیس	ضریب پیرسن	۰/۳۷۳**	۰/۱۴۹*	۰/۲۵۹**	۱	
	سطح معنی داری	۰/۰۰	۰/۰۱۳	۰/۰۰	۰	
	تعداد	۳۷۵	۲۷۶	۳۰۳		
احساس آنومی	ضریب پیرسن	-۰/۴۶۷**	۰/۱۶۷	-۰/۳۱۵**	-۰/۵۳۱**	۱
	سطح معنی داری	۰/۰۰	۰/۰۳۸	۰/۰۰	۰/۰۰	۰
	تعداد	۲۷۸	۱۵۵	۲۷۹	۲۸۵	
سابقه قربانی شدن	ضریب پیرسن	-۰/۲۷**	۰/۰۱۴	-۰/۳۰۸**	-۰/۳۵۳**	۱
	سطح معنی داری	۰/۰۰	۰/۸۷۱	۰/۰۰	۰/۰۰	۰
	تعداد	۲۶۹	۱۴۳	۲۵۹	۲۵۱	۲۹۶

*p < ۰/۰۵

**p < ۰/۰۱

***p < ۰/۰۰۱

جدول فوق روابط همبستگی دو به دوی بین متغیرها را نشان می دهد. مطابق این جدول غیر از پایگاه اقتصادی- اجتماعی، بقیه متغیرها رابطه ای معنی دار با احساس امنیت از خود نشان می دهند. بیشترین تأثیر پذیری احساس امنیت از دو متغیر احساس آنومی و سرمایه اجتماعی می باشد. به همین نحو روابط مابین خود متغیرهای مستقل آورده شده است. غیر از پایگاه اقتصادی- اجتماعی که با هیچ یک از متغیرهای دیگر ارتباط معنی داری ندارد، روابط فی مابین چهار متغیر مستقل دیگر اغلب در سطح متوسط و معنی دار می باشد. یادآوری این نکته ضروری است که این روابط صرفاً، در حد روابط دو متغیره می باشند به این معنی که صرفاً اثرات ناخالص دو متغیر را نسبت به یکدیگر نشان می دهند. هر نوع قضاوت در مورد اثرات خالص مستلزم کنترل آماری است. این کار در تحلیل های چند متغیره به آسانی امکان پذیر است.

آمارهای چند متغیره انواع مدل‌های رگرسیون

جدول ۶: انواع مدل‌های رگرسیون و سهم هر یک در تبیین متغیر وابسته

مدل‌های رگرسیون	مدل ۱	مدل ۲	مدل ۳	مدل ۴	مدل ۵	مدل ۶	مدل ۷	مدل ۸	مدل ۹
مقدار ثابت	۳/۸۶۲	۰/۷۹۳	۱/۵۳	۲/۹	۱/۷۸	۲/۳۱	۱/۹	۲/۱۳	۲/۸۴
ضریب سیر	-۰/۴۶۷					-۰/۳۴۹	-۰/۲۸۶	-۰/۳۰۸	-۰/۵۸۸
t	-۶/۵۹					-۴/۷۶	-۳/۶	-۳/۵۱	-۵/۱
سطح معنی‌داری	۰/۰۰					۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰۱	۰/۰۰
ضریب سیر	۰/۴۰۸					۰/۳۱۸	۰/۲۸۹	۰/۲۵۲	۰/۲۹۸
t	۵/۷۲۱					۴/۳۴	۳/۸۶	۲/۹	۲/۶۸
سطح معنی‌داری	۰/۰۰					۰/۰۰	۰/۰۶	۰/۰۰۴	۰/۰۰۹
ضریب سیر	۰/۳۷۳					۰/۱۳	۰/۱۵	۰/۱۳	-۰/۱۳۴
t	۵/۲۸					۱/۴۷	۱/۸۹	۱/۴۷	-۱/۲۲
سطح معنی‌داری	۰/۰۰					۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۱۴۴	۰/۲۲۶
ضریب سیر	-۰/۲۹۸							-۰/۰۰۵	۰/۱۹۵
t	-۳/۷۸۸							-۰/۵۸	۱/۷۸
سطح معنی‌داری	۰/۰۰							۰/۹۵۴	۰/۰۷۹
ضریب سیر	۰/۲								۰/۱۲۷
t	۱/۹۰۳								۱/۳۴
سطح معنی‌داری	۰/۰۶								۰/۱۸۳
ضریب تبیین	۰/۱۳۹	۰/۱۶۶	۰/۲۱۸	۰/۰۸۹	۰/۰۴	۰/۳۰۱	۰/۳۱۸	۰/۲۹	۰/۴۳۷
ضریب تبیین اصلاح شده	۰/۱۳۴	۰/۱۶۱	۰/۲۱۳	۰/۰۸۳	۰/۰۲۹	۰/۲۹۲	۰/۳۰۴	۰/۲۷	۰/۴۰۷
تعداد	۲۷۸	۲۸۶	۲۷۵	۲۶۹	۱۶۰	۲۷۴	۲۷۳	۲۶۰	۱۵۴
	*** $p < ۰/۰۰۱$			$p < ۰/۰۱$					$p < ۰/۰۵$

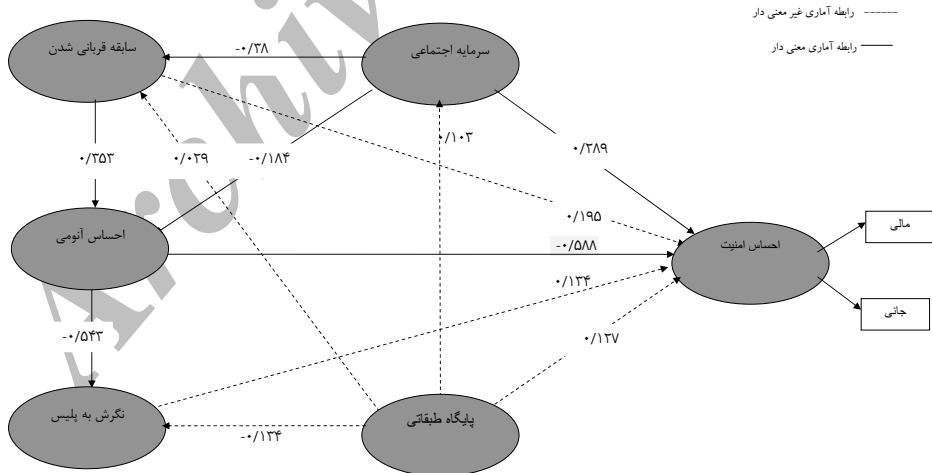
توضیحات مربوط به مدلها

مدل‌های ۱ تا ۵ هر یک نقش تک تک متغیرهای مستقل را در تبیین متغیر وابسته نشان می‌دهد. در این بین نگرش به پلیس خود ارتباط به نسبت متوسطی را با احساس امنیت نشان می‌دهد. به این معنی که با افزایش نگرش مثبت شهروندان نسبت به پلیس، احساس امنیت شهروندان نیز سیری صعودی به خود خواهد گرفت. مدل ۶ تأثیر همزمان دو متغیر سرمایه اجتماعی و احساس انومی را در تبیین متغیر وابسته مورد آزمون قرار می‌دهد. نتیجه تحلیل رگرسیون نشانگر سهم معنی دار هر دو متغیر در تبیین متغیر وابسته می‌باشد. اما سهم هر دو متغیر بنا به همبستگی این دو متغیر با یکدیگر نسبت به موقعیت فردی این متغیرها در دو مدل ۱ و ۲ کاهش نشان می‌دهد. این دو متغیر در مجموع ۳۰ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کنند. در مدل ۷ علاوه بر این دو متغیر قبلی، سابقه قربانی شدن نیز وارد شده است. این مدل، حدود ۳۲ درصد از واریانس احساس امنیت را تبیین می‌کند. مدل ۸ نیز که در بر گیرنده چهار متغیر سرمایه اجتماعی، نگرش به پلیس، احساس انومی

و سابقه قربانی شدن است. سابقه قربانی شدن به دلیل همبستگی با سایر متغیرها معنی داری خود را از دست می دهد. این متغیرها نیز در مجموع ۲۹ درصد از واریانس متغیر وابسته را تبیین می کنند. در نهایت در مدل ۹ در نهایت، در این مدل کلیه متغیرهای استخراج شده از چهارچوب تئوریک به صورت یکجا وارد شدند. همانگونه که جدول فوق نشان می دهد، در این بین تنها دو متغیر سرمایه اجتماعی و میزان احساس آنومی است که میزان قابل توجهی از واریانس احساس امنیت را تبیین می کند. سه متغیر دیگر به علت همبستگی نسبتاً بالا با سایر متغیرهای سهم بسیاری اندکی از واریانس را تبیین می کنند که آزمونهای آماری آنها معنی دار نمی دانند.

نقش پلیس: همانگونه که از جدول فوق نیز بر می آید نگرش به پلیس به عنوان متغیری مستقل، در ترکیب با سایر متغیرها معنی دار نیست. به عبارت دیگر تأثیر خالص و مستقیم این متغیر بر میزان احساس امنیت بسیار ناچیز و حی غیر معنی دار است. یکی از دلایل احتمالی این امر را شاید بتوان رابطه به نسبت قوی این متغیر با متغیرهایی نظیر احساس آنومی و سابقه قربانی شدن دانست. در هر نبود تأثیر مستقیم بر غیر مؤثر بودن یک متغیر نیست. تأثیر غیر مستقیم متغیرها، وظیفه ای است که تحلیل مسیر به خوبی از عهده آن بر می آید.

مدل تحلیل مسیر تحقیق

جالبترین و کاملترین نتایج مربوط به یک تحقیق را می توان از نمودار تحلیل مسیر آن بیرون کشید. بازگشتی هرچند بسیار گذرا به چهارچوب تئوریک تحقیق در این مرحله،

می تواند در تفسیر این نتایج یاریگر خوبی باشد.

همانطور که نمودار فوق نشان می دهد، تنها دو متغیر سرمایه اجتماعی و میزان احساس آنومی هستند که مسقیماً میزان قابل توجهی از واریانس متغیر وابسته را تبیین می کنند. جالب اینکه متغیر نگرش به پلیس (البته در حضور متغیرهای دیگر مدل تجربی) در کل تأثیر معنی داری بر میزان احساس امنیت ندارد. به عبارت دیگر، فردی که نسبت به کارایی پلیسی اعتقاد دارد، به لحاظ احساس امنیت با فردی که به کارا بودن پلیس هیچ اعتقادی ندارد، تفاوت معنی داری با یکدیگر نشان نمی دهند.

همینطور سابقه قربانی شدن فرد نیز در حضور سایر متغیرها تأثیر مستقیم آنچنانی بر میزان احساس امنیت ندارد. به زبان ساده تر افرادی که بیشتر از سایرین قربانی جرمهای مختلف شده اند، به لحاظ احساس ناامنی با دیگران که در این زمینه چندان تجربه ناخوشایند ندارند، تفاوت چندانی نشان نمی دهند. البته یادآوری این نکته ضروری است که این عدم تفاوت این دو قشر تنها در صورتی است که سایر متغیرهای تحقیق را نیز در این زمینه در نظر بگیریم و گرنه در حالتی فردی که این متغیرها وارد معادله رگرسیون می شوند، تأثیر هر چند ناخالص ولی معنی داری بر میزان احساس امنیت از خود نشان می دهند.

از طرف دیگر پایگاه اقتصادی- اجتماعی فرد نیز تأثیری بر میزان احساس امنیت ندارد. البته این گفته به معنای رد گفته اینگلهارت که افراد از طبقات بالاتر را به دلیل برخوردار بودن از ابزارهای تأمین امنیت، دارای احساس امنیت بیشتری می داند، نیست. در این بین نیز اشاره به یک نکته ضروری به نظر می رسد و آن اینکه این متغیر همانطور که قبلاً نیز گفته شد، متشکل از سه شاخص تحصیلات، میزان درآمد خانوار و شغل می باشد. تعداد زیاد موارد بی پاسخ و عدم ذکر دقیق عنوان شغل از سوی پاسخگو و ذکر نادرست درآمد می تواند این متغیر را به شدت تحت تأثیر قرار دهد.

نکته جالبتر اینکه پایگاه طبقاتی افراد هیچ ارتباطی با سرمایه اجتماعی افراد از خود نشان نمی دهد. افراد از طبقات مختلف نیز به لحاظ نگرش به پلیس هیچ تفاوتی با یکدیگر نداشتند. مطابق با این داده ها می توان مسامحتاً نتیجه گیری کرد که کارکرد پلیس در محلات بالاتر نسبت به محلات پایین تر تفاوت محسوسی از خود نشان نمی دهد.

دو متغیر احساس آنومی و سرمایه اجتماعی به صورت مستقیم بر میزان احساس امنیت تأثیر

معنی داری از خود نشان می دهند. البته تأثیر سرمایه اجتماعی صرفاً مستقیم نیست. این متغیر به صورت غیر مستقیم به وسیله احساس آنومی و سابقه قربانی شدن نیز، بر احساس امنیت تأثیر گذار است. به این صورت که با افزایش سرمایه اجتماعی در افراد از میزان احساس آنومی در آنها کاسته می شود همین امر منجر به افزایش احساس امنیت مالی و جانی در افراد می شود. همینطور افزایش سرمایه اجتماعی منجر به کاهش نرخ قربانی شدن در افراد می شود. به این صورت که افرادی که سرمایه اجتماعی در آنها بالاست کمتر قربانی جرم های مختلف می شوند و به این ترتیب احساس آنومی در آنها کاهش یافته و از این طریق نیز بر احساس امنیت در آنها افزوده می شود.

در نهایت سابقه قربانی شدن نیز هر چند تأثیر مستقیمی بر میزان احساس امنیت ندارد، اما به صورت غیر مستقیم از طریق احساس آنومی بر احساس امنیت تأثیر گذار می باشد. به این صورت که افرادی که کمتر قربانی جرم های مختلف می شوند، احساس آنومی نیز در آنها نسبت به سایر افراد کمتر بوده و به این ترتیب احساس امنیت در آنها افزایش می یابد.

بحث و نتیجه گیری

همانگونه که از عنوان تحقیق نیز بر می آید تأکید تحقیق حاضر در احساس امنیت بیشتر بر روی نقش پلیس می باشد. تئوری های اشنایر، بوزان و مجموعه تئوری های ترس از جرم در این زمینه با تأیید اساس این رابطه راهنمایی برای آزمون تجربی این رابطه محسوب می شوند، نتایج تجربی به دست آمده حاکی از آن است که متغیر نگرش به پلیس به تنهایی رابطه ای معنی دار ولیکن غیر معنی دار با احساس امنیت از خود نشان می دهد ولیکن تأثیر مستقیم آن بر روی احساس امنیت معنی دار نیست. اما این امر به معنی بی تأثیر بودن پلیس در احساس امنیت نیست. مطابق با مدل تحلیل مسیر می توان نقش پلیس را در احساس امنیت با دو نکته اساسی به وضوح نشان داد.

۱- اول اینکه صرفاً پلیس نیست که احساس امنیت مردم را تأمین می کند. به عبارت دیگر پلیس تنها بخشی از احساس امنیت را بر عهده دارد. لذا نسبت دادن احساس ناامنی در یک شهر یا حتی یک محله به پلیس تا حدودی غیر واقع بینانه به نظر می رسد.

۲- نقش پلیس در احساس امنیت بیشتر می تواند غیر مستقیم باشد. به این ترتیب که به سبب

همبستگی نسبتاً بالای این متغیر با احساس آنومی، پلیس بیشتر می تواند با کاهش آنومی، امنیت شهروندان را در حد قابل قبولی بالا ببرد.

Archive of SID

منابع

- ۱- آبراهامیان، یرواند (۱۳۶۶)، ایران بین دو انقلاب، مترجمان: احمد گل محمدی و محمد ابراهیم فتاحی، نشر نی.
- ۲- افروغ، عماد (۱۳۷۹)، نگرش دینی و انتقادی به مفاهیم عمده سیاسی، مؤسسه فرهنگ دانش، تهران.
- ۳- بهرامی، مهدی (۱۳۸۷)، بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر نگرش شهروندان تهرانی نسبت به عملکرد پلیس، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پلیس.
- ۴- بوزان، باری (۱۳۷۸)، مردم، دولتها و هراس، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- ۵- پیلتن، فرزاد (۱۳۸۳)، مفهوم‌شناسی امنیت و سیر تکوینی آن، فصلنامه مطالعات دفاعی و امنیتی، سال یازدهم، شماره ۳۸، تهران.
- ۶- ساروخانی، باقر (۱۳۸۲)، روشهای تحقیق در علم اجتماعی: جلد اول، نشر پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- ۷- فروم، اریک (۱۳۴۸)، گریز از آزادی، ترجمه عزت الله فولادوند، تهران، انتشارات مروارید.
- ۸- فوران، جان (۱۳۸۷)، مقاومت شکننده تاریخ تحولات اجتماعی ایران، از سال ۱۵۰۰ میلادی مطابق با ۸۷۹ شمسی تا انقلاب، ترجمه احمد تدین.
- ۹- کرلینجر، فردان (۱۳۸۲)، مبانی پژوهش در علوم رفتاری، ترجمه حسن پاشا شریفی و جعفر نجفی زند، انتشارات آوای نور
- ۱۰- گیدنز، آنتونی (۱۳۷۷)، پیامدهای مدرنیت و ترجمه محسن ثلاثی، تهران، نشر مرکز.
- ۱۱- گیدنز، آنتونی (۱۳۷۸)، تجدد و تشخیص: جامعه و هویت شخصی در عصر جدید، ترجمه ناصر موفقیان، تهران، نشر نی.
- ۱۲- لبافی، حسین (۱۳۸۲)، بررسی آسیب پذیریه‌های امنیتی شهرستان دماوند پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت انتظامی، دانشگاه تربیت مدرس.

13- Denny David (2005) Risk & society, sage publication, London.

14- Freks, George (2004): Risk and globalization: the globalization of risk, society for international development.

15- Giddens, Anthony (1999) Risk and responsibility: The Modern Law Review, Vol. 62, No. 1.

16- Jalava, Janne(2003) From norms to trust: The Luhmannian Connevtion between Trust and System, University of Helsinki, sage publication, London

- 17- Makinen, Heikki(2005) Risk, Trust and Security: Knowledge of Society White Paper. www.YhteiskunnanTeito.fi
- 18- Schneier, Bruce (2003) Beyond fear: Thinking sensibly about security in an uncertain world, Library of Congress Cataloging-in-Publication Data: USA.
- 19- Schneier, Bruce (2003): beyond fear: thinking sensibly about security in an uncertain world, Coernicus Books, United States.
- 20- Sylvester, Benjamin and John R. Morss(2002) Risk: toward a psychology of experience, Theory & psychology, vol.12(4) 509-531.

Archive of SID